

Asia: VN/25324/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (merituulivoima)

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne 1 §:ään – soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä.

Määritelmä on pääosin selkeä, mutta hankkeen laajuutta tulisi täsmentää. Ehdotamme, että määritelmään lisätään mm. kaapelit, jotka on mainittu pykälässä ja tausta-aineistossa on täsmennetty, että mantereelle vievät liittymisjohdot eivät sisälly määritelmään, mutta merisähkösijat ja mahdolliset vedyntuotantolaitokset kuuluvat. Tarkennukset parantavat lupamenettelyn ennakoitavuutta ja vähentävät tulkintaepävarmuutta.

Suomen uusiutuvat pitää tärkeänä, ettei jo aiemmin rakennettuihin merituulivoimaloihin kohdistu takautuvasti uusia purkamisen laajuutta koskevia velvoitteita tai velvollisuutta ryhtyä jälkikäteisiin toimenpiteisiin.

2. Kommenttinne 2 §:ään – merituulivoimaa koskeva lupa (tarpeelliset lupamääräykset).

Sekä kommenttinne 3 §:ään – merituulivoimaa koskevan luvan voimassaolo (pidempi määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle).

Etenkin aluevesille toteutettavien merituulivoimaloiden osalta on tärkeää, että lainsäädäntö on selkeä sen osalta, mitkä asiat kuuluvat rakentamislupaviranomaiselle ja mitkä vesilupaviranomaiselle. Ehdotettu 2 §, joka soveltuu sekä talousvyöhykkeelle että aluevesille toteutettaviin merituulivoimaloihin, hämärtää rakentamis- ja vesiluvan välistä rajanvetoa aluevesillä entisestään. Olisi tärkeää, että luvanhakijalle on selvää, mistä asioista rakentamisluvassa määrätään ja mistä asioista vesiluvassa määrätään. Ehdotetussa lainsäädännössä olisi tarpeen selkeyttää tätä rajanvetoa aluevesille toteutettavien merituulivoimaloiden osalta. Luvan hakijan kannalta on kestävämpää, että samoista asioista määrättäisiin kahdessa eri luvassa kahden eri viranomaisen toimesta ilman, että lainsäädäntö edellyttää lupamääräysten yhteensovittamista lupien välillä.

Pahimmassa tapauksessa tämä voi johtaa siihen, että rakentamis- ja vesitalousluvassa annetaan keskenään ristiriitaisia lupamääräyksiä, jotka eivät ole samanaikaisesti toteutettavissa.

Lisäksi ehdotetun lain 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "Aluevesien merituulivoimahankkeissa rakennustyön suorittaminen määräytyy pääosin rakentamislupamenettelyssä, joten sitä koskevia lupamääräyksiä ei olisi tarpeen antaa." Kuitenkin ehdotetun lain 2 §:n sanamuoto edellyttää, että aluevesilläkin toteutettava merituulivoimahankkeen vesitalouslupamääräyksissä "on annettava" myös rakennustyön suorittamista koskevia määräyksiä ilman linkkiä rakentamislupaan. Tämä korostaa entisestään tarvetta huolehtia siitä, että eri lakien mukaiset lupapäätökset yhteensovitetään keskenään.

Esitämme huolestamme hankkeiden ja lupien aikajanoista. Rakentamislupapäätöksestä menee vähintään 30 vuotta, että purkamistoimet aloitetaan. HE:ssä esitetään, että purkamiseen tulee käyttää parasta mahdollista tekniikkaa. Rakentamislupapäätöksen ja purkamisen aloittamisen aikajänteen huomioon ottaen on äärimmäisen vaikeaa määritellä paras mahdollinen tekniikka tai sen kustannukset vuosikymmenien päähän.

2 §:ssä viitataan purkamiseen ja jälkitoimenpiteisiin. Kuten pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, tarkoitus ei olisi antaa yksityiskohtaisia määräyksiä vesitalousluvassa voimaloiden purkamistyöstä, sillä nämä tulevat käsiteltäviksi purkamislupaa koskevassa sääntelyssä. 2 §:stä olisi siksi perusteltua poistaa viittaukset purkamiseen ja jälkitoimenpiteisiin, ja kaikki purkamiseen liittyvät asiat käsiteltäisiin ehdotetun lain purkamista koskevissa lainkohdissa. Merituulivoimahankkeen toteuttamisen ja purkamisen välillä on merkittävän pitkä aika, eikä purkamis- tai jälkitoimenpiteistä ole tarkoituksenmukaista määrätä hankkeen toteuttamista koskevassa luvassa - etenkin kun purkamisesta on tarkoitus antaa oma sääntelynsä. Ehdotetussa muodossa 2 § on tulkinnanvarainen sen osalta, mitä purkamista koskevia määräyksiä lupaviranomaisen tulee tai se voi antaa alkuperäisen vesitalousluvan yhteydessä.

3 §: Suomen uusiutuvat ry ehdottaa, että vesitalousluvan mukainen hankkeen toteuttamiseen ryhtymisen määräaika olisi syytä pidentää kahdeksaan vuoteen. Lisäksi hankkeen valmiiksi saattamiselle tulisi myös lisätä mahdollisuus pidempään määräaikaan. Kymmenen vuotta saattaa hanke valmiiksi luvan myöntämisestä lukien on merituulivoimahankkeelle lyhyt aika. Pidempien määräaikojen myöntämisen ei myöskään tulisi olla lupaviranomaisen harkintavallassa (lakiehdotuksen mukaan pidempi määräaika "voidaan määrätä"), vaan niiden tulisi aina soveltua merituulivoimahankkeille myönnettyihin lupiin. Näin varmistetaan yhdenvertainen ja johdonmukainen soveltamiskäytäntö. Rakentamisen aloittaminen ja toteuttamiseen ryhtyminen on merituulivoimahankkeelle kriittinen vaihe. Hankkeessa haetaan tarvittavat luvat, hanke suunnitellaan ja valmistellaan investointipäätös. Määräaikaan voi hakea jatkoaikaa mutta näemme ongelmalliseksi sen, jos lupa uhkaa vanhentua, kun hanke on hyvin lähellä rakentamisen alkamista ja lupa avataan valituskelpoiselle päätökselle.

3 pykälässä otetaan kantaa merituulivoiman luvan voimassaoloon. Pidempää määräaikaa tulisi soveltaa myös niihin kokonaisuuksiin, jotka liittyvät merituulivoimahankkeisiin, mutta jotka eivät

välttämättä ole kyseisen määritelmän alla. Tällaisia ovat esimerkiksi sähkönsiirto merituulivoimapuistosta mantereelle ja vedenalaiset rakennelmat, jotka tulisi käsitellä samassa hakemuksessa ja saman määräajan puitteissa. Voi olla, että merituulivoimahankkeen toteuttamiseksi tulee hakea muita vesitalouslupia, jotka ovat välttämättömiä merituulivoimahankkeen toteuttamiseksi mutta eivät välttämättä asetu merituulivoiman määritelmän alle. Tiedossamme on hanke, jonka kaavassa edellytetään väylämuutosta, jolle tarvitaan vesilain mukainen lupa, jotta muutos voidaan toteuttaa. Tämä on luontevaa hakea samanaikaisesti merituulivoiman vesiluvan kanssa ja luvilla tulisi olla samat määräajat.

Suomen uusiutuvat ry esittää, että vesilakia avattaessa lakiin tehtäisiin samalla myös muita teknisiä muutoksia muun muassa merituulivoimahankkeen lupahakemukseen, lupamääräykseen sekä harkittaisiin toistaiseksi voimassa olevan luvan toteuttamiseen ryhtymisen ja valmiiksi saattamiseen liittyvien määräaikojen pidentämistä.

Vesilain 3 luvun 8 §:n 2 momentin perusteella toistaiseksi voimassa olevassa luvassa tulee määritellä aikarajat, joiden kuluessa vesitaloushanke on toteuttava ja toteuttamiseen ryhdyttävä. Määräaika hankkeen toteuttamiselle saa olla enintään kymmenen vuotta ja toteuttamiseen ryhtymiselle enintään neljä vuotta. Lupaviranomainen (Lupa- ja valvontavirasto) voi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä hakemuksesta pidentää 2 momentissa tarkoitettua määräaikaa.

Merituulivoimahankkeen hankekehitysvaihe ja rakentamisen valmisteluun kuluva aika on useita vuosia. Merituulivoimahankkeen toteutussuunnittelu kestää aina useita vuosia, vaikka teknistä suunnittelua olisikin edistetty jo ennen lupaprosesseja. Vasta toteutussuunnittelun valmistuttua on mahdollista kilpailuttaa hankkeeseen liittyvät hankinnat ja urakat, huolehtia investoinnin rahoituksen varmistamisesta ja tehdä sitova investointipäätös. Vielä investointipäätöksen jälkeenkin vesitalousluvan mukaiseen rakentamisen aloittamiseen saattaa kulua vuosia riippuen eri resurssien saatavuudesta. Suurien hankkeiden investoinnin valmistelun vaiheessa tehtävän suunnittelun kustannukset ovat kymmeniä miljoonia euroja. Ennen kuin lupamenettelyihin ja verkkoliityntään liittyvät riskit on poistettu, hankkeeseen on kuitenkin samalla haastavaa sitoa merkittäviä määriä pääomaa.

Valmisteluun kuluva aikaa on vaikea ennustaa etukäteen ja se on altis viivästyksille, joihin hankekehittäjän ei ole mahdollista vaikuttaa, tai mahdollisuudet ovat rajalliset.

Merituulivoimahanketta varten tarvitaan resursseja, esimerkiksi erikoisaluksia eri toimijoilta, ja toimijoiden aikataulut ja suoritukset on sovittava yhteen saumattomaksi kokonaisuudeksi. Tästä syystä resurssit tulee usein varata huomattavan ajoissa ja niiden saatavuus voi vaihdella. Myös muutokset geopolitiikassa ovat omiaan aiheuttamaan äkillisiä ja laaja-alaisia muutoksia esimerkiksi resurssien saatavuuteen, kustannuksiin tai kuljetuksiin.

Varsinainen hankkeen rakentamisvaihe on Suomen olosuhteissa pitkäkestoinen ja kestää ainakin muutamia vuosia. Yhden 1 GW:n merituulivoimalan rakentaminen kaikkine vaiheineen kestää arviolta noin kaksi vuotta - joissain tilanteissa kauemminkin, ja hankkeen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi voimaloita on tarkoituksenmukaista rakentaa useampia. Rakentamisvaiheen kestoon vaikuttaa merkittävästi se, että rakennustöitä voidaan suorittaa vain avovesikaudella.

Sääolosuhteilla on suuri vaikutus merellä suoritettavan rakentamiseen ja aikatauluun. Muun muassa kovat tuulet ja suuret aallot estävät rakennustöiden suorittamisen, mikä osaltaan pidentää merituulivoimahankkeen rakentamisaikaa. Mikäli tiettyä rakennusvaihetta ei ehditä suorittaa avovesikauden aikana esimerkiksi sääolosuhteista johtuen, rakennusvaihe siirtyy seuraavaan avovesikauteen, viivästyttäen samalla hanketta kokonaisuutena. Lisäksi rakentamisen aikatauluttamisessa tulee huomioida töiden vaikutus luontoympäristöön, kuten kalaston kutuaikoihin ja linnuston pesintäaikaan. Nämä ajoittuvat merirakentamisen kannalta otolliseen rakentamisaikaan avovesikausina, mikä myös osaltaan voi pidentää hankkeen rakentamisaikaa.

Huomioiden edellä mainitut rakentamistöiden kokonaiskestoon vaikuttavat seikat, vesilain vesitaloushankkeen toteuttamiselle asettamat määräajat eivät nykyisellään ole merituulivoimahankkeille riittäviä. Pääoman sitouttaminen suunnitteluun ja investoinnin valmisteluun ei ole mahdollista, jos jo lainvoiman saavat luvat sisältävät todennäköisen riskin siitä, että luvan voimassaolo ei riitä kattamaan hankkeen kehitys- ja rakennusaikaa, ja lupaa voitaisiin siksi joutua hakemaan uudestaan.

Neljän vuoden määräaika merituulivoimahankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle on liian lyhyt huomioiden hankkeen erityispiirteet. Myös muualla lainsäädännössä on mahdollistettu laajempaa tapauskohtaista arviointia luvanvaraisten hankkeiden toteuttamisaikojen määrittämisessä. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaki (527/2014) sallii, että lupaviranomainen voi määrätä ympäristöluvan rauenneeksi, jos toimintaa tai sen aloittamisen kannalta olennaisia toimia ei ole aloitettu viiden vuoden kuluessa luvan lainvoimaiseksi tulosta tai lupapäätöksessä määrätyn tätä pidemmän ajan kuluessa (88 §). Vastaavaa hankekohtaista joustoa ei ole huomioitu vesilaissa, vaan määräaika ryhtyä mihin tahansa vesitalouslupaa edellyttävään hankkeeseen on rajoitettu enintään neljään vuoteen.

Vesilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 277/2009 vp) mukaan hankkeeseen ryhtymisen määräajalla on tarkoitus estää lupien hakeminen ennalta varastoon ja tämä on toteutettu niin, että lupapäätöksessä on määrättävä aika, jonka kuluessa hanke on toteutettava tai aloitettava. Merituulivoimahankkeiden toteuttamisajan pidentämisellä ei olisi kyse luvan hakemisesta ennalta varastoon ilman tosiasiallista aikomusta edistää hankkeen kehittämistä, vaan luvan tulisi olla voimassa vähintään niin kauan kuin tyypillisen merituulivoimahankkeen kehittäminen ja rakentaminen kestää. Määräaikojen pidentäminen merituulivoimahankkeen kohdalla olisi edelleen vesilain mukaisten määräaikojen tarkoituksen mukaista, mutta huomioisi merituulivoimahankkeen pitkän kehityskaaren verrattuna muihin sellaisiin vesitaloushankkeisiin, joihin vesilain lupajärjestelmää on aikanaan ajateltu sovellettavan.

Edellä kuvatun perusteella erityisesti toteuttamiseen ryhtymiselle varattua määräaikaa tulisi pidentää kahdeksaan vuoteen. Hankkeen toteuttamiselle varattua aikaa ehdotetaan pidennettäväksi. Hankkeen toteuttamiselle varattua aikaa ehdotetaan pidennettäväksi kahdeksalla vuodella siten, että hankkeen toteuttamisen kokonaismääräaika olisi 13 vuotta vesitalousluvan lainvoimaiseksi tulosta.

Sen lisäksi, että merituulivoimahankkeen kehittäminen kestää tyypillisessäkin tilanteessa useita vuosia, on hankekehityksessä lisäksi varauduttava myös ennakoimattomiin tilanteisiin. Esimerkiksi äkilliset muutokset materiaalien tai muiden resurssien saatavuudessa, geopoliittiset muutokset ja niiden johdannaisvaikutukset sekä muita lupia koskevien muutoksenhakumenettelyiden aiheuttamat aikatauluviiveet, joihin vesitalousluvan haltija ei voi vaikuttaa, voivat pidentää merituulivoimahankkeen kehitysaikaa edellä kuvattuakin pidemmäksi.

Esitämme siksi, että hakijalla tulisi olla oikeus saada pidennystä edellä mainittuihin aikoihin, mikäli luvan myöntämisedellytykset ovat pidentämishetkellä vielä voimassa. Tällä varmistettaisiin, että merituulivoimahankkeen kehittäjällä on mahdollisimman hyvä näkyvyys siihen, onko vesitalousluvan voimassaoloa mahdollista jatkaa, mikä osaltaan lisää todennäköisyyttä, että hankekehityksen kustannuksille saadaan tarvittavaa rahoitusta.

Lisäksi esitämme selvyudeksi, että pidennys olisi aina kolme vuotta kerrallaan. Pidennyksen tulisi olla tarpeeksi pitkä, jotta hakijalla on aito mahdollisuus ja rauha edistää hanketta.

EHDOTETUT SÄÄDÖSMUUTOKSET

Merituulivoimahanketta koskevan luvan voimassaolo

3 luvun 8 §:n 2 ja 3 momenteissa säädetyn estämättä määräaika merituulivoimahankkeen toteuttamiselle saa olla enintään kolmesta vuotta ja toteuttamiseen ryhtymiselle enintään kahdeksan vuotta, ellei lupapäätöksessä määrätä tätä pidempiä määräaikoja.

Luvan saajalla on erityisestä syystä oikeus saada pidennys 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan enintään kolmella vuodella kerrallaan, jos oikeudelliset edellytykset hankkeeseen ovat edelleen voimassa. Päätöksen määräajan pidentämisestä tekee Lupa- ja valvontavirasto luvan saajan kirjallisesta hakemuksesta.

Vesilain 11 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan vesitalousluvassa on annettava määräykset siitä, miten hanke on toteutettava. Kumottua vesilakia (264/1961) koskevan oikeuskäytännön valossa vesitalouslupapäätöksessä ei voida sallia hankkeen toteuttamista kahdella vaihtoehdoisella tavalla. Asiassa KHO 1982 II 85 oli kyse siitä, että vesioikeus oli hakemuksessa pyydetyn mukaisesti myöntänyt luvan sillan rakentamiseen kahden erilaisen siltavaihtoehdon mukaisesti. Päätöksessä korkein hallinto-oikeus linjasi, että lupapäätöksestä tuli ilmetä, miten silta rakennetaan eikä vesioikeus voinut antaa lupaa kahden erilaisen sillan rakentamiseen, joista vaihtoehdoista hakija olisi saanut valita sopivammaksi katsomansa. Edelleen oikeuskäytännössä on katsottu, ettei vesitalouslupa voi sisältää vaihtoehtoisia lupamääräyksiä (KHO 2020:81).

Näin ollen merituulivoimaloiden vesitalouslupahakemuksessa on tällä hetkellä määriteltävä myös tuulivoimaloiden perustusratkaisu, jolle vesitalouslupaa haetaan. Perustusratkaisuja on tällä hetkellä kolme erilaista, mutta nämäkin kehittyvät nopeasti teknologisen kehityksen myötä. Perustusratkaisun lopullinen valitseminen riippuu tuulivoimaloiden sijaintipaikkojen pohjaolosuhteista, ja edellyttää siksi yksityiskohtaista tutkimusta, kuten kalliita pohjatutkimuksia.

Myöhemmät muutokset perustusratkaisuun edellyttävät tällä hetkellä vesitalouslupan muuttamista tai uuden luvan hakemista. Sekä luvan jälkikäteinen muuttaminen että uuden luvan hakeminen ovat resurssi-intensiivisiä sekä hakijalle että lupaviranomaiselle, ja viivästyttävät hankkeen toteutumista, etenkin mikäli päätös joutuu muutoksenhaun kohteeksi.

Esitämme, että vesilakia ja vesitalouslupaa koskevaa lupaprosessia tulisi tästä syystä muuttaa niin, että luvan hakija voisi ainakin perustusten osalta toimittaa hakemuksessaan kullekin tuulivoimalalle useamman vaihtoehtoisen perustusvaihtoehdon ja kuhunkin liittyvät piirustukset sekä vaikutusten arvioinnit. Kunkin vaihtoehdon laajimmillaan aiheuttamat vaikutukset voitaisiin arvioida osana lupahakemusta siten, että lupaviranomainen arvioisi kunkin perustusratkaisun laajimmat vaikutukset yhdessä koko merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettyjen laajimpien vaikutusten kanssa. Lupaviranomainen arvioisi hakemuksen perusteella vaihtoehtoisia perustusratkaisuja yhdessä koko merituulivoimahankkeen vaikutusten kanssa, ja sen tulisi lupamääräyksiin voida hyväksyä useamman vaihtoehdon. Jos luvassa olisi hyväksytty useampi perustusvaihtoehto, hanketoimijalla olisi mahdollisuus päättää lopullinen perustusratkaisu hankkeen toteutusvaiheessa, tarkempien pohjatutkimusten tekemisen jälkeen. Eri perustusteknisten vaihtoehtojen vaikutukset voidaan selvittää lupahakemusta varten riittävällä laajuudella. Vaihtoehtojen teknistaloudelliset toteutusedellytykset varmistuvat kuitenkin vasta merituulivoimahankkeen kehittämisen myöhemmässä vaiheessa, jolloin perustusratkaisuvalinnan joustavoittaminen olisi omiaan lisäämään merituulivoimahankkeiden taloudellista kannattavuutta ja siten toteutusmahdollisuuksia.

Merituulivoimahankkeen lupahakemus

3 luvun 10 §:n 1 momentissa, 11 luvun 3 §:n 1 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä merituulivoimahankkeen kunkin tuulivoimalan perustusratkaisulle voidaan lupahakemuksessa esittää vaihtoehtoja edellyttäen, että hakemus täyttää kaikkien esitettyjen vaihtoehtojen osalta mitä merituulivoimahankkeen lupahakemuksen sisällöstä on säädetty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä merituulivoimahanketta varten laadittavan lupahakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista.

Merituulivoimahankkeen lupamääräykset

3 luvun 10 §:n 1 momentin ja 11 luvun 21 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä Lupa- ja valvontavirasto voi lupa-asiaa ratkaistessaan lupapäätöksessä määrätä niistä vaihtoehtoista merituulivoimaloiden perustusratkaisuille, jotka ovat sallittuja.

3. Kommenttinne 4 §:ään – olennaiset tekniset vaatimukset (viittaukset rakentamislakiin).

Suomen uusiutuvat näkee, että rakentamislain soveltaminen ei huomioi merituulivoimarakentamista. Kansainväliset standardit olisi syytä hyväksyä vaatimusten täyttämistapana. Rakentamislain vaatimukset ovat liian yksityiskohtaisia, ja niiden määrittely vesilupavaiheessa on liian ennenaikaista, koska tässä vaiheessa hankkeen kaikkia ratkaisuja ei vielä voida lyödä lopullisesti lukkoon.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "Vaikka rakentamislain puolella kyseisissä säännöksissä käytetään termiä rakennus, olennaisia teknisiä vaatimuksia sovelletaan myös rakennuskohteisiin. Rakentamislain tuulivoimala ei ole rakennus vaan rakennuskohde, jonka toteuttamisessa on otettava huomioon olennaisia teknisiä vaatimuksia." Vesilain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä pyritään siten ottamaan kantaa ja vaikuttamaan rakentamislain soveltamisalaan yleisesti, vaikka kyse ei ole rakentamislakiin liittyvästä muutoksesta. Käsillä olevassa hallituksen esityksessä tulisi käsitellä sen soveltamisalaan kuuluvan lainsäädännön sisältöä, eli vesilain soveltamisalaa, eikä ilmaista rakentamislain tulkintasääntöjä, jotka ovat rakentamislain sanamuodon kanssa ristiriidassa.

Vesitalouslupan suhde muiden lakien nojalla myönnettäviin lupiin

Vesitalouslupamääräysten ja vesitalouslupahakemusaineiston tulisi kattaa sellaiset vaikutukset ja määräykset, jotka ovat tarpeen vesistövaikutusten arvioimiseksi, mutta ei kuitenkaan huomioida sellaisia vaikutuksia ja määräyksiä, jotka käsitellään muiden lakien perusteella annettavissa luvissa.

EHDOTETUT SÄÄDÖKSET

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Mikäli merituulivoimahankkeen toteuttaminen edellyttää muun lain nojalla annettavaa lupapäätöstä, tulee tämän lain nojalla annetussa lupapäätöksessä käsitellä vain niitä hankkeen vaikutuksia, jotka eivät tule arvioitaviksi muun lainsäädännön mukaisessa lupamenettelyssä.

4. Kommenttinne 5 §:ään – rakennustyön suorituksen valvonta (rakennuttajavalvonta ja valvontasuunnitelma, ulkopuolisen tarkastuksen riippumattoman ja pätevän asiantuntijan lausunnot).

Sekä kommenttinne 6 §:ään – lopputarkastus. Onko ehdotuksen mukainen rakennustyön valvonta talousvyöhykkeellä riittävä tai pitäisikö pitäisi säätää muista vaatimuksista?

Ehdotamme, että voimaloiden teknisiä ratkaisuja tulisi olla mahdollista muuttaa ennen rakennustyön aloittamista sekä rakennustöiden aikana soveltuvilta osin vastaavasti kuin rakentamislain 117 §:ssä säädetään suunnitelmasta poikkeamisesta rakennustyön aikana. Tämä edistäisi hankkeiden toteuttamiskelpoisuutta ja varmistaisi hankkeiden tosiasiallisia tarpeita

vastaavan joustavuuden. Osa voimaloiden keskeisistä teknisistä ratkaisuista, kuten voimalamalli, varmistuvat lähtökohtaisesti vasta sen jälkeen, kun kaikki hankkeen toteuttamiseksi tarvittavat luvat on hankittu ja lopullinen investointipäätös on tehty. Näin ollen olisi ensisijaista, että vesitalousluvassa vahvistetuista suunnitelmista olisi mahdollista poiketa muilta kuin olennaisilta osin ilman, että tämä aiheuttaa uutta luvan tarvetta ja siten valituskierrosta.

Näemme, että valvonta on osin päällekkäistä. Tarvitaan mahdollisuus keventää vaatimuksia, jos vastaava valvontataso muutoin täyttyä ja luvan hakija pystyy osoittamaan, että soveltuvat vaatimukset täyttyvät ja niiden noudattamista valvotaan vähintään viranomaisvalvontaa vastaavalla tavalla.

Näemme lopputarkastuksen perusteltuna, ja ehdotamme dokumenttipohjaista ja riskiperustaista tarkastustapaa ensisijaiseksi toimintatavaksi.

5. Yleiset kommentit rakentamisen sääntelystä.

Onko ehdotuksen mukainen rakentamisen sääntely talousvyöhykkeellä tarkoituksenmukainen ja riittävä vai pitäisikö sääntely toteuttaa toisin?

Pitäisikö talousvyöhykkeen rakentamisessa olla samankaltaiset osapuolten vastuut ja tehtävät kuin rakentamislain 8 luvussa? Pitäisikö työnjohtajille ja suunnittelijoille olla rakentamislain 7 luvun mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja kelpoisuuden toteaminen?

Merituulivoimahankkeen kokoiset hankkeet suunnitellaan ja niiden toteutusta johdetaan ammattimaisesti hankkeesta vastaavan valitsemien palveluntarjoajien toimesta. Koska suuria merituulivoimahankkeita ei ole lähiaikoina toteutettu Suomessa monia, on todennäköistä, että suunnittelussa ja työnjohdossa tullaan tukeutumaan myös kansainvälisiin toimijoihin. Suomen uusiutuvat ei näe tarpeelliseksi lisätä hankkeesta vastaavan hallinnollista taakkaa säätämällä lisävaatimuksista talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeiden työnjohdolle tai suunnittelulle.

Pidämme vaatimusta työnjohtajien ja suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimusten ja kelpoisuuden toteamisesta vesitalousluvan hakemisasiheessa kohtuuttomana. Tilanteessa, jossa luvan mukaiset kelpoisuusvaatimukset tulee täyttää jo hakemisasiheessa, eli useita vuosia ennen rakentamisen alkamista, on mahdotonta olla nimettynä hankkeen työnjohtajia ja suunnittelijoita. Mikäli kelpoisuusvaatimusta koskeva sääntely vastoin Suomen uusiutuvien kantaa päädytään ulottamaan myös talousvyöhykkeelle, tulee kelpoisuusvaatimusten täyttämiseksi olla erillinen menetelmä, jolla työnjohtajat ja suunnittelijat voidaan nimetä luvan myöntämisen jälkeen mutta ennen rakennustöiden aloittamista. [

6. Kommenttinne 7 §:ään – purkamisvelvollisuus ja jälkitoimenpiteet. Miten purkamisvelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säätää?

Esitämme, että purkamisvelvollisuus kattaa merenpohjan yläpuoliset rakenteet, ja purkamisvelvollisuudesta rajataan pois pohjan tasauskerrokset sekä eroosiosuojaukset ja muut kiviainekset.

Purkamisvelvollisuuden ei tulisi koskea merituulivoimahankkeen kiviaineita. Perustusten ulkopuolinen kiviaines tulisi saada jättää purkuvelvollisuuden ulkopuolelle. Kyseessä on haitta-aineeton kivi, joka merenpohjassa ollessaan luo habitaattia kovien pohjien eliöstölle. Eroosiosuojausten lisäksi myös muut kiviainekset, jotka eivät sisällä haitta-aineita tulee voida jättää pohjaan, kunhan ne eivät aiheuta riskiä merenkululle. Merituulivoimahankkeessa käytetty kiviaines on murskettua ja isokokoista kiveä, joita ei saada siirreltyä perinteisellä ruoppauskalustolla. Kiviaineksen siirtäminen kuluttaa huomattavan määrän polttoainetta, aiheuttaa suuria kustannuksia ja kiviaines on merenpohjalle luonteenomainen aines.

Ehdotamme, että risteävät kaapelit ja muu infra, joiden poistaminen ei ole toteutettavissa niin, ettei poistamisesta ole enemmän haittaa kuin hyötyä, tulisi saada jättää.

Täyden purkamisen lähtökohta ei ole aina tarkoituksenmukaista. Purkamisen peruslinjana tulisi olla vedenpohjan yläpuolisten rakenteiden poistaminen ja pohjan alapuolisten rakenteiden jättäminen.

7. Kommenttinne 8 §:ään – purkamissuunnitelma.

Vaadittu purkamissuunnitelma on liian yksityiskohtainen ottaen huomioon sen ajankohdan. Purkamissuunnitelman tekemisestä menee vuosikymmeniä (20-40 vuotta) itse purkutoimenpiteeseen. Niin ympäristö, lajisto ja purkuteknologiakin voivat muuttua olennaisesti hankkeen elinkaaren aikana. Geotekniikka ja muut tekniset ratkaisut tarkentuvat vasta myöhemmin.

Purkamissuunnitelman vaatiminen vesitalousluvan hakemisvaiheessa lisää hankkeesta vastaavan hallinnollista taakkaa ja siten myös hankkeen kustannuksia. Purkukustannusten arviointi etukäteen sisältää merkittäviä epävarmuuksia. Vakuuden tason on perustuttava realistisiin kustannuksiin, joissa on arvioitava materiaalien kierrätysarvo. Jos vakuustaso asetetaan liian korkealle se heikentää investointeja. Ehdotamme harkittavaksi kaksivaiheista mallia, jossa alustava purkamissuunnitelma esitetään lupavaiheessa ja tarkennettu purkamissuunnitelma ennen purkamisajankohtaa. Alustavan, vesitalousluvan hakemisvaiheessa esitetyn purkamissuunnitelman sisältövaatimusten tulisi olla yleispiirteisemmät.

8. Kommenttinne 9 §:ään – purkamisvakuus ja sen määrä.

Purkamisvakuus ja sen määrä perustuu epävarmaan kustannusarvioon ottaen huomioon purkamissuunnitelman varhaisen vaiheen ja purkamisen toteutumisaikajohdan (20-40 vuoden aikajänne). Vakuuden kerryttämismahdollisuus 20 vuoden aikana on kannatettava.

8 §:n nojalla talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksen yhteydessä tulisi toimittaa riippumattoman asiantuntijan varmentama selvitys purkamisen kustannuksista. Lainkohdan perusteluiden mukaan selvityksen tarkoituksena on varmistaa, että Lupa- ja valvontavirastolla olisi talousvyöhykkeen purkamisvakuuden määrän määrittämisessä riittävät ja oikeat tiedot. 9 §:ssä ei kuitenkaan todeta, että purkuvakuuden määrän asettamisessa tulisi huomioida mainittu riippumaton selvitys, vaan vakuuden tulisi ainoastaan olla "riittävä". Perustelujen mukaan "Vakuuden määrän määrittämisessä voitaisiin hyödyntää ulkopuolisen ja riippumattoman asiantuntijan varmentamaa selvitystä purkamisen kustannuksista.", mutta sen hyödyntäminen ei siten olisi pakollista. Esitämme, että vakuuden määrän tulee perustua esitettyyn arvioon, jotta viranomaisen ei voisi lisätä siihen itsenäisesti esim. epävarmuuksiin perustuvaa ns. riskilisää.

9. Kommenttinne 10 §:ään – vakuuden asettaminen.

Vakuuden määrän nousu purkukustannusten markkinahinnan mukaisesti lupamääräyksiä muuttamalla on riskialtista hankkeen omistajalle, sillä mitä todennäköisimmin purkukustannukset tulevat nousemaan (eivät laskemaan) ja vakuuden määrän lisääminen tarkoittaa lisäkustannuksia hankkeen omistajalle. Investointipäätöksen ja siten hankkeesta vastaavan mahdollisuus toteuttaa hanke, sekä sitä varten edellytetyt rahoitusjärjestelyt vaativat kustannusten ennakoitavuutta. Lupamääräysten tarkistamismahdollisuus, joka on sidottu olosuhteisiin, joihin luvan haltija ei voi vaikuttaa, lisäävät hankkeiden rahoituskustannuksia.

Talousvyöhykkeen hankkeita rasittaa jo edistämisvakuus hankkeen aikana ja purkamisvakuus tuon uuden rasitteen hankkeelle. Ehdotamme, että ensimmäinen purkamisvakuus asetetaan ennen merituulivoimalan käyttöönottoa, ei ennen rakentamisen aloittamista.

10. Kommenttinne 11 §:ään – vakuuden voimassaolo.

-

11. Kommenttinne 12 §:ään – vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen.

-

12. Kommenttinne 13 §:ään – vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut.

-

13. Kommenttinne vaikutusten arviointiin?

Onko joitakin olennaisia vaikutuksia jäänyt ottamatta huomioon?

Vaikutusten todetaan vaikuttavan "vain yksittäisiin hankekehittäjiin". Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että hankkeitakaan ei odoteta toteutettavan lukuisia lyhyellä aikavälillä, jolloin yksittäisiinkin hankekehittäjiin kohdistuvat vaikutukset voivat vaikuttaa merkittävästi merituulivoima-alan kehitykseen Suomessa yleisestikin.

14. Yleiset kommenttinne ja huomionne esitykseen.

-

15. Kommenttinne 10 a §:ään – talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettävät suunnitelmat ja selvitykset.

Hakemusvaatimusten taso on asetettu liian laajaksi näin varhaisessa vaiheessa. Ehdotamme, että myös vaihtoehtoiset perustamisratkaisut sallitaan lupavaiheessa.

16. Kommenttinne 10 b §:ään – purkamissuunnitelman sisältö. Mitä tietoja purkamissuunnitelmassa pitäisi esittää?

Pidämme purkamissuunnitelmaa liian yksityiskohtaisena ennen lupavaihetta. Ehdotamme, että asetuksesta poistetaan sana ”yksityiskohtainen” ja kohta muutetaan muotoon 1) Selvitys merituulivoimaloiden ja niiden liittyvien rakennelmien, laitteiden, perustusten, putkien ja kaapeleiden purkamisen ja poistamisen edellyttämistä toimenpiteistä sekä niiden alueellisesta ulottuvuudesta.

17. Kommenttinne 10 c §:ään – purkamisvakuus.

Miten purkamisvakuutta pitäisi kerryttää ja monessako osassa se olisi tarkoituksenmukaisinta asettaa? Mihin mennessä vakuuden olisi viimeistään oltava kerrytettynä?

Kun otetaan huomioon, että talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen tulee asettaa myös edistämisvakuus on 25% ennen rakentamista kohtuuttoman raskas ensimmäinen vakuuserä. Ehdotamme, ettei talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeiden tulisi maksaa päällekkäisiä vakuuksia ja purkamisvakuutta aletaan maksaa vasta hankkeen käyttöönoton lähestyessä ei ennen rakentamisen alkamista.

Villikari Veera
Suomen uusiutuvat ry - Veera Villikari